

СПІВПРАЦЯ З РЕГІОНАЛЬНИМИ МІЖНАРОДНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ АФРИКИ ЯК ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНИХ ПРІОРИТЕТІВ РЕСПУБЛІКИ ПІВДЕННИЙ СУДАН

Дьомочко М. С.

аспірантка III року навчання,

Львівський національний університет ім. Івана Франка

В статті висвітлюється реалізація зовнішньополітичних пріоритетів Республіки Південний Судан у співпраці з регіональними організаціями Африки, описуються можливі перспективи співпраці та важливість інтеграційних процесів на Африканському континенті, досліджується участь Африканських організацій у врегулюванні громадянського конфлікту в Південному Судані.

В статье описывается реализация внешнеполитических приоритетов Республики Южный Судан в сотрудничестве с региональными организациями Африки, возможные перспективы сотрудничества и важность интеграционных процессов на Африканском континенте, исследуется участие Африканских организаций в урегулировании гражданского конфликта в Южном Судане.

In the article the implementation of the foreign policy priorities of the Republic of South Sudan in cooperation with regional organizations in Africa is provided, the possible prospects of cooperation and the importance of integration processes in Africa are decrypted, African organizations involvement in the settlement of the civil conflict in South Sudan is investigated.

Ключові слова: Південний Судан, Африка, зовнішньополітичні пріоритети, Африканський Союз, громадянський конфлікт, МОВР.

Постановка наукової проблеми та її значення. В контексті недавнього отримання незалежності Південним Суданом та формування зовнішньополітичного курсу цієї держави, реалізація зовнішньополітичних пріоритетів у співпраці з міжнародними організаціями Африканського континенту набуває особливої політичної ваги, оскільки сприятиме вирішенню наявних внутрішніх та міжнародних проблем, економічній модернізації держави, забезпеченню міжнародного та регіонального миру і безпеки, забезпеченню поваги до прав людини та створенню іміджу Південного Судану як надійного учасника міжнародних відносин.

Аналіз досліджень теми. У статті були використані дослідження таких зарубіжних науковців як: P. McLeary, F. Musisi, L. Nyantung Beny, A.W. Kamam та ін. Аналіз останніх досліджень та публікацій дає можливість зробити висновки про наявність досліджень окремих аспектів теми (наприклад, миротворчі зусилля Африканського Союзу; наслідки приєднання Південного Судану до Східноафриканського співтовариства), проте відсутність комплексного дослідження теми.

Метою статті є комплексне дослідження реалізації зовнішньополітичних пріоритетів Південного Судану у співпраці з регіональними організаціями Африки.

Завдання статті:

1. Розглянути важливість регіональних інтеграційних процесів для розвитку Африканського континенту;

2. Виокремити зовнішньополітичні пріоритети, реалізація яких здійснюється шляхом розширення співпраці з Африканськими регіональними організаціями та дослідити їхню реалізацію.

Одним із трендів сучасних міжнародних відносин є інтенсифікація регіональних інтеграційних процесів, що в контексті Східної Африки та Африканського Рогу набуває особливої ваги, оскільки ці регіони характеризуються безпековими кризами та слабким економічним розвитком. Інтеграційні процеси на Африканському континенті не можна характеризувати як надто динамічні, а самі утворення – впливовими. Це пояснюється відносно недавнім отриманням незалежності, спадщиною колоніалізму, триваючими військовими конфліктами, несприятливим економічним становищем та слабкістю інфраструктурного забезпечення. Проте регіональні процеси в Африці можуть принести континенту суттєві вигоди, які можна поділити на вигоди економічного та політично-іміджевого характеру, а тому потребують зміцнення та інтенсифікації.

До економічних переваг інтеграції належать:

1. Інтенсифікація торгівлі та розширення економічних потоків;

2. Зменшення витрат на виробництво та збут товарів;
3. Покращення регіонального розвитку через реалізацію спільних багатосторонніх проектів.

Переваги політичного характеру є значно ширшими: регіональна інтеграція сприятиме зростанню взаємозалежності в регіоні, формуванню атмосфери довіри та африканської ідентичності, розумінню важливості власних рішень, інтенсифікації ініціативності та відповідальності за розвиток Африки. Делегування частини повноважень регіональним міжнародним організаціям дасть можливість Африці самостійно вирішувати проблемні аспекти, здійснювати кризовий менеджмент, сприятиме покращенню політичного управління, і, в довгостроковій перспективі, призведе до зменшення політичного виміру неоколоніалізму та залежності від європейських рішень. Крім того, зростання інтеграційних процесів всередині Африки дозволить африканським країнам виступати єдиним фронтом в рамках міжнародних глобальних інституцій.

Інтеграційні процеси на континенті мають для Південного Судану особливе значення, оскільки дозволяють молодій державі активно залучатися до регіональних ініціатив та збільшити свій вплив та політичний імідж, а тому Південний Судан після отримання незалежності виявив бажання приєднатися до африканських регіональних організацій, що знайшло відображення в системі зовнішньополітичних пріоритетів держави:

1. Приєднання до Статуту ООН, АС та інших регіональних і міжнародних договорів та конвенцій ;

2. Підтримання міжнародного співробітництва, особливо в рамках Організації Об'єднаних Націй, Африканського Союзу та інших міжнародних і регіональних організацій , з метою зміцнення загального миру і безпеки, поваги до міжнародного права, договірних зобов'язань і сприяння справедливому світовому економічному порядку;

3. Досягнення африканської економічної інтеграції в рамках реалізації регіональних планів і конференцій, також підтримання Африканської єдності і співпраці, яка передбачена в цих планах .

Крім того, один із напрямів зовнішньої політики Південного Судану було визначено як просування африканської єдності, солідарності та співробітництва .

З вище перелічених пріоритетів стає зрозуміло, що ключовою регіональною організацією для Південного Судану є Африканський Союз у зв'язку з особливою політичною вагою цієї організації на континенті та її великим територіальним охопленням, а тому 27 липня 2011 року Південний Судан був прийнятий до Африканського Союзу, ставши 54 членом організації. Незалежність Південного Судану стала викликом для організації, оскільки з однієї сторони факт набуття суверенітету Південним Суданом реалізовував принцип самовизначення народів, а з іншої порушував принцип непорушності кордонів у Африці . З метою недопущення прикордонних суперечок та врегулювання вже існуючих протиріч, Африканський Союз надавав допомогу Південному Судану під час демаркації кордону з Угандою та був посередником під час врегулювання проблемних аспектів відносин з Суданом . Крім того, з метою покращення інституційного управління у Південному Судані Африканський Союз надав державі 1 тис. службовців в секторі громадського адміністрування з метою допомоги у формуванні державного сектору Південного Судану .

Вдруге Південний Судан став викликом Африканського Союзу у грудні 2013 року - з початку громадянського конфлікту і цього разу стосувався дієздатності Африканського Союзу, можливості організації брати на себе відповідальність та самостійно здійснювати кризовий менеджмент в регіоні та реалістичності формули "Африканські рішення для африканських країн" . На безпекову кризу Африканський Союз швидко відреагував дипломатичними закликами та апеляцією до мирного врегулювання ситуації. В рамках організації було створено Комісію Африканського Союзу з розслідування порушень прав людини у Південному Судані , на яку було покладене завдання підготовки відповідної доповіді, яка проте не була опублікована своєчасно, оскільки могла перешкодити переговорному процесу, що стало причиною критики Африканського Союзу зі сторони інших міжнародних організацій, оскільки такий крок Африканського Союзу навпаки посилить порушення прав людини, оскільки винні у злочинах не є покараними . Африканський Союз, в свою чергу, критикував Трійку за недосконалість Всеохоплюючої мирної Угоди 2005 року, оскільки внаслідок цього договору до влади в Південному Судані прийшла неосвічена політична еліта . Зрештою, доповідь Комісії таки була опублікована і основними пропонуваними кроками для виходу з конфлікту були:

1. Формування перехідного уряду, до складу якого входитимуть представники всіх штатів країни, проте виключатимуть політиків, які причетні до громадянського конфлікту (в тому числі С.Кііра та Р.Мачара, що стало найбільш суперечливим пунктом плану);

2. Формування перехідної програми, яка забезпечуватиме дотримання справедливості на всіх рівнях;

3. Забезпечення міжнародного нагляду з метою опіки над біженцями та внутрішньопереміщеними особами під час перехідного п'ятирічного періоду зі створенням африканських сил нагляду, до яких входитимуть військові з африканських країн, які не мають прямих інтересів в Південному Судані .

Ознайомлення зі звітом Комісії викликало нову хвилю критики, оскільки в рекомендації не було вказано дві групи заходів: щодо покарання винних у порушенні прав людини та щодо сил Уганди задіяних у Південному Судані .

Можливість вирішити конфлікт у Південному Судані для Африканського Союзу є можливістю покращити політичний імідж, зміцнити роль організації в регіоні та рівень довіри. Проте Африканський Союз неспроможний вирішити кризу в Південному Судані через недостатність досвіду та слабкість механізмів. Загалом, кризи такого типу мають затяжний характер та проблемне вирішення та потребують об'єднання колективних зусиль, а тому окрім Африканського Союзу у вирішення кризи залучений і Міжурядовий орган з розвитку Східної Африки, оскільки одним із завдань цієї організації є сприяння розвитку країн через мирне регулювання.

Основним інструментом Міжурядового Органу під час врегулювання конфлікту у Південному Судані було посередництво та сприяння у проведенні переговорів між воюючими сторонами, які розпочалися 9 січня 2014 року, а уже 23 січня було підписане перемир'я, проте воно не було дотримано . З метою покращення ефективності, прозорості та об'єктивності діяльності Міжурядового органу, було змінено формат до Міжурядового Органу+, який включатиме США, Норвегію, Велику Британію, Китай, 5 членів Африканського союзу (Алжир, Нігерія, ПАР, Чад, Руанда) представників ЄС та ООН. Зміна формату Міжурядового органу також була спричинена частою критикою попередніх дій організації:

1. Міжурядовий орган спрямовує свої зусилля не на вирішення конфлікту, а лише на управління ним та здатний вирішити лише питання зміни політичної еліти, а не протиріччя, які призводять до криз;

2. Міжурядовий орган залежний від регіональних інтересів і це перешкоджає мирному процесу, оскільки держави-члени мають прямі інтереси в Південному Судані. Одним із прикладів цього є незацікавленість організації у санкціях щодо винних у конфлікті осіб , оскільки держави-члени є географічно близькими до Південного Судану, мають налагоджену торгівлю та спільні регіональні проекти, а накладення санкцій гальмуватиме ці процеси;

3. Міжурядовий орган є недостатньо технічно оснащений та має мало досвіду та політичного впливу для вирішення конфлікту

Загалом, формат Міжурядовий орган+ є найвдалішою ініціативою, оскільки залучає усіх впливових акторів до врегулювання кризи, дозволить об'єднати різні шляхи та інструменти, і матиме відповідний політичний авторитет та довід.

Основним кроком, який дозволяє реалізувати пріоритети пов'язані з економічною інтеграцією Африканського континенту та сприянням економічному співробітництву, є діяльність Південного Судану щодо приєднання до Східно-Африканського співтовариства (САС), метою якого є сприяння ефективному економічному виробництву, лібералізації торгівлі, стимулюванню інвестицій та економічного розвитку шляхом інтеграції ринків країн-членів . Крім того, враховуючи факт створення Зони вільної торгівлі у Африці, до якої уже ввійшло САС, для Південного Судану членство у цій організації набуває особливого значення, оскільки дасть можливість інтенсифікувати співпрацю з іншими країнами регіону, особливо враховуючи потенціал Південного Судану в енергетичній та сільськогосподарській сферах.

У 2012 році Південний Судан отримав статус спостерігача при САС, а квітні 2014 року подав заявку на членство, яку відтермінували на рік, оскільки держава не відповідає критеріям членства, особливо тим, які стосуються поваги до прав людини та верховенства права (у зв'язку з триваючим громадянським конфліктом) та наявності сучасної ринкової економіки (Південний Судан є однією з найбідніших країн світу з не диверсифікованою, енергозалежною економікою).

Членство в САС для Південного Судану має амбівалентну природу: одразу після вступу Південний Судан зіткнеться з рядом проблем, проте в довгостроковій перспективі все таки отримає позитивний результат. До недоліків членства держави в САС можна віднести:

1. Негативні фактори, які відобразяться на населенні: можлива втрата робочих місць через потік іноземних працівників, зростання цін на продукти;

2. Втрата самостійності в таких сферах як фіскальна та грошово-кредитна політика (у зв'язку з потенційним прийняттям єдиної валюти) та втрата частини доходів від митних зборів;

3. Ринок Південного Судану є слабким, а тому після вступу в САС зіткнеться з труднощами "виживання" в рамках загального ринку.

В той же час, є багато вигод від вступу Південного Судану в САС:

1. Вихід на регіональний ринок, шляхом зниження витрат на транспортування товарів, а в перспективі на міжнародний, шляхом використання інфраструктури (наприклад морських портів) інших країн-членів організації;

2. Покращення економічного розвитку шляхом залучення інвестицій та обміну досвідом між країнами;

3. Зменшення залежності від Судану та поява більш сильних зовнішніх партнерів, які можуть надати підтримку Південному Судану під час економічних та політичних криз .

Для самої організації основним викликом від членства Південного Судану є слабкий економічний розвиток держави, що потребуватиме врахування під час прийняття економічних рішень всередині організації, а перевагами буде залучення ще однієї держави, з якою країни-члени мають давні історичні та культурні зв'язки, спрощена реалізація спільних проектів та зміцнення інтеграції в регіоні завдяки вигідному географічному положенню Південного Судану та наявності багатьох сусідніх країн .

Загалом, залучення в регіональні інтеграційні процеси є перспективним вектором зовнішньої політики Південного Судану, хоча на сучасному етапі увага до Південного Судану викликана наявним конфліктом, а не економічним розвитком держави, що було б більш бажано. Окрім реалізації зовнішньополітичних пріоритетів, країна може отримати наступні переваги від інтеграційних процесів:

1. Інтенсифікація участі у вирішенні африканських проблем;

2. Розширення зовнішньополітичних зв'язків та інтеграція в "життя" континенту, покращення зв'язків з сусідніми країнами;

3. Можливість відігравати більшу роль в Африці та зростання іміджу країни за умови демократичного та економічного розвитку держави;

4. Уникнення ізоляції Південного Судану через триваючий конфлікт та підтримка під час проблемних моментів.

У свою чергу приєднання Південного Судану до регіональних інтеграційних процесів в Африці принесе організаціям наступні переваги:

1. Зростання політичної ваги організації;

2. Формування африканської єдності, збільшення консолідації та інтеграції на континенті;

3. Покращення безпекової ситуації шляхом розширення економічних зв'язків та збільшення взаємовпливу держав;

4. Враховуючи економічний потенціал Південного Судану, залучення його в організації може в перспективі призвести до лояльнішого ціноутворення на затребувані ресурси.

Отже, перспективним вектором зовнішньої політики Південного Судану є інтеграція в регіональні африканські організації, що принесе новоствореній державі суттєві переваги, сприятиме покращенню розвитку та допоможе здобути своє місце в ієрархії міжнародних відносин.

Висновки

1. Зростання інтенсивності регіональних інтеграційних процесів на Африканському континенті призведе до переваг економічного (зростання торгівлі та економічного розвитку) та політично-іміджевого характеру (зростання взаємозалежності в регіоні, формуванню атмосфери довіри та африканської ідентичності, розумінню важливості власних рішень, інтенсифікації ініціативності та відповідальності за розвиток Африки).

2. Участь у регіональних організаціях закріплена в системі зовнішньополітичних пріоритетів Південного Судану, а ключовою з них є Африканський Союз, співпраця з яким здійснюється в безпековій, інституційній та політичній сферах. У врегулюванні громадянського конфлікту особливу роль відіграє МОПР, проте через недовість ані МОПР ані АС, було прийняте рішення про створення формату МОПР+, який включатиме США, Норвегію, Велику Британію, Китай, 5 членів Африканського союзу (Алжир, Нігерія, ПАР, Чад, Руанда) представників ЄС та ООН.

3. Однією з зовнішньополітичних цілей Південного Судану є вступ в Східно-Африканське Співтовариство, участь в якій матиме як позитивні (вихід на регіональний ринок, інтенсифікація співпраці, розширення економічних контактів) так і негативні наслідки (висока конкуренція, втрата самостійності в фінансовій та грошово-кредитній сферах). У 2012 році Південний Судан отримав статус спостерігача при САС, а квітні 2014 року подав заявку на членство, яку відтермінували на рік, оскільки держава не відповідає критеріям членства.

Література

1. African Union High-Level Implementation Panel for Sudan // [Електронний ресурс]. – The Fletcher School. - Режим доступу до ресурсу: <http://fletcher.tufts.edu/World-Peace-Foundation/Program/Policy/African-Union-High-Level-Implementation-Panel-for-Sudan>
2. African Union in solidarity with South Sudan [Електронний ресурс] / AU brochure. – Режим доступу до ресурсу: http://www.un.org/en/ecosoc/julyhls/pdf12/south_sudan_au_brochure.pdf
3. Dhanojak O. The South Sudan foreign policy [Електронний ресурс] // O. Dhanojak. - Sudan Tribune. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.sudantribune.com/spip.php?article47712>
4. Draft version of the long-awaited AU report on South Sudan // [Електронний ресурс]. – Paanluelwel. - Режим доступу до ресурсу: <http://paanluelwel.com/2015/03/07/long-awaited-au-report-on-south-sudan/>
5. F. Musisi Will Igad succeed in South Sudan peace efforts? // [Електронний ресурс] / Musisi F. – Daily Monitor. - Режим доступу до ресурсу : <http://www.monitor.co.ug/SpecialReports/Will-Igad-succeed-in-South-Sudan-peace-efforts/-/688342/2428838/-/12ao5i8z/-/index.html>
6. J. Ngirachu South Sudan, Somalia to wait longer to join EAC // [Електронний ресурс] / Ngirachu J. – The east African. - Режим доступу до ресурсу: <http://www.theeastafrican.co.ke/news/South-Sudan--Somalia-to-wait-longer-to-join-EAC/-/2558/2630478/-/qlumthz/-/index.html>
7. L. Nyantung Beny and M. Snyder South Sudan and the East African Community: Pros, Cons and Strategic Considerations // [Електронний ресурс] / L. Nyantung Beny, M. Snyder. – South Sudan News Agency. - Режим доступу до ресурсу: <http://www.southsudannewsagency.com/opinion/analyses/south-sudan-and-the-east-african-community-pros-cons-and-strategic-considerations>
8. P. McLeary Army sends troops to South Sudan, gear to African Union // [Електронний ресурс] / P. McLeary. – Marine Corps Time. - Режим доступу до ресурсу: <http://archive.marinecorpstimes.com/article/20131220/NEWS/312200013/Army-sends-troops-South-Sudan-gear-African-Union>
9. South Sudan cabinet endorses first foreign policy after independence [Електронний ресурс] // Sudan Tribune. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.sudantribune.com/spip.php?article39688>
10. South Sudan rasesc against AU borders demarcation deadline // [Електронний ресурс]. - Eyeradio. - Режим доступу до ресурсу : <http://eyeradio.org/south-sudan-rasesc-au-border-demarcation-deadline/>
11. South Sudan: African Union Peace and Security Council stands in the way of justice in South Sudan // [Електронний ресурс]. – Amnesty International. - Режим доступу до ресурсу: <https://www.amnesty.org/en/articles/news/2015/01/south-sudan-african-union-peace-and-security-council-stands-way-justice-south-sudan/>
12. SUDAN: A test for the African Union [Електронний ресурс] // IRIN. - Режим доступу до ресурсу: <http://www.irinnews.org/report/89669/sudan-a-test-for-the-african-union>
13. A. Grane Has South Sudan war wrought an African 'rapid reaction' force? // [Електронний ресурс] / Grane A. - The Christian scince monitor. - Режим доступу до ресурсу: <http://www.csmonitor.com/World/Africa/Africa-Monitor/2014/0318/Has-South-Sudan-war-wrought-an-African-rapid-reaction-force>
14. A. W. Kamau South Sudan quest for regional integration // [Електронний ресурс] / Kamau A.W. - The Brookings Institution | Africa Growth Initiative. – 3 с. - Режим доступу до ресурсу: <http://www.brookings.edu/~media/research/files/reports/2012/6/south-sudan/06-regional-integration-kamau.pdf>
15. Переходная конституция Южного Судана [Електронний ресурс] // Конституции государств (стран) мира. – Режим доступу до ресурсу: <http://worldconstitutions.ru/?p=340&page=2>